

Dip in aantal bedrijven dat aan bewegingsstimulering doet.

Monique Simons, Claire Bernaards, Vincent H. Hildebrandt, TNO Kwaliteit van leven

Inleiding

Sinds 1996 meet TNO periodiek hoeveel bedrijven in Nederland structureel activiteiten ontplooiën ter stimulering van bewegen op en rond het werk. In de periode 2003-2008 was een sterke stijging van activiteiten te zien. Gezien de huidige economische situatie was het extra interessant om in 2010 weer een nieuwe meting te doen om te achterhalen of deze groei zich – ondanks de economische crisis – doorzet. Dit onderzoek is uitgevoerd met subsidie van VWS en NISB.

Methode

Het onderzoek betrof een telefonische enquête onder circa 1000 bedrijven met 50 of meer werknemers (representatief voor Nederland en verdeeld in grote, middelgrote en kleine bedrijven), zoals eerder reeds op dezelfde manier in 1996-2003-2006 en 2008 is uitgevoerd. In de enquête werd gevraagd naar het bestaan van bewegingsprogramma's binnen het bedrijf. De term bewegingsprogramma's werd gedefinieerd als 'bewegingsactiviteiten die op regelmatige basis (minimaal 1x per maand) binnen of buiten werktijd worden georganiseerd door het bedrijf of instelling en aangeboden worden aan werknemers'. Omdat overgewicht een steeds groter maatschappelijk issue wordt, wordt sinds 2006 ook gevraagd naar activiteiten die speciaal gericht zijn op het voorkómen of terugdringen van overgewicht.

Resultaten

In 2010 zijn 1032 bedrijven in het onderzoek betrokken; 342 kleine bedrijven (tussen de 50 en 99 werknemers), 353 middelgrote (tussen de 100 en 500 werknemers) bedrijven en 337 grote bedrijven (500 of meer werknemers). Om uitspraken te kunnen doen over het percentage bedrijven in Nederland met een beweegprogramma is er gecorrigeerd voor de werkelijke verdeling van grote, middelgrote en kleine bedrijven in Nederland (CBS, 2009).

Bewegen

In de periode 1996-2003 deed slechts 14% van de Nederlandse bedrijven iets op het gebied van bewegen. Daarna deed zich een sterke stijging voor: de meting in 2006 liet zien dat het percentage al meer dan verdubbeld was tot 32% en in 2008 was 42% van de bedrijven actief. De in 2010 uitgevoerde meting laat echter weer een daling zien tot 34% (Tabel 1). Het lijkt er dus op dat de economische crisis inderdaad gevolgen heeft gehad voor de activiteiten van bedrijven op dit gebied.

Ook de plannen om de komende twaalf maanden nog meer beweegactiviteiten te gaan ontplooiën zijn afgenomen vergeleken met voorgaande jaren. In 2008 was nog een derde van de bedrijven met een bewegingsprogramma van plan meer te gaan doen, en in 2010 nog maar een vijfde. Het percentage bedrijven zonder bewegingsprogramma dat plannen had om de komende twaalf maanden met beweegactiviteiten te gaan starten daalde van 17% in 2008 naar 7% in 2010.

Minder activiteiten in kleine bedrijven

Over de gehele periode 1996-2010 is te zien dat grotere bedrijven vaker beweegactiviteiten organiseren dan kleinere (Tabel 1). Wel lijken de kleinere bedrijven en grotere bedrijven dichter bij elkaar te komen. De groei in activiteiten bij kleine en middelgrote bedrijven (respectievelijk +9% en +13%) was in de periode 2006-2008 groter dan de groei bij de grote bedrijven (+4%). Ook was de afname in de periode 2008-2010 bij de kleine bedrijven kleiner (-6%) vergeleken met de afname bij de middelgrote bedrijven (-8%) en de grote bedrijven (-15%).

Tabel 1: Percentage bedrijven dat bewegingsprogramma's/sportactiviteiten organiseert: landelijk en uitgesplitst naar bedrijfsgrootte

Grootte bedrijf	Percentage bedrijven dat sport- en beweegactiviteiten organiseert (%)				
	1996	2003	2006	2008	2010
Klein	9	12	24	33	27
Middelgroot	18	14	34	47	39
Groot	41	34	60	64	49
Landelijk	14	14	32	42	34

Kleine bedrijven: 50-99 werknemers, middelgrote bedrijven: 100-499 werknemers, Grote bedrijven: 500 en meer werknemers

Verschillen tussen branches

In Tabel 2 staat per branche weergegeven welk percentage van de ondervraagde bedrijven een bewegingsprogramma had. Alleen wanneer in een branche meer dan 50 bedrijven deelnamen aan het onderzoek zijn de branchespecifieke gegevens meegenomen in de tabel. Ter vergelijking staan dezelfde cijfers uit 2008 vermeld. Uit deze vergelijking blijkt dat de teruggang zich in alle branches heeft voorgedaan en het grootst is in branches die in 2008 voorop liepen (namelijk ‘Gezondheids- en welzijnszorg’ en ‘Onderwijs’). De branche ‘Financiële instelling’ organiseerde in 2010 de meeste beweegactiviteiten. De branches handel/reparatie, bouw en transport ondernemen relatief weinig op dit gebied.

Tabel 2: Percentage bedrijven dat in 2008 en 2010 bewegingsprogramma’s/sportactiviteiten organiseert uitgesplitst naar branche

Branche	Beweegactiviteiten (%)	
	2008	2010
-Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte sociale verzekering	70	
-Financiële instelling		51
-Gezondheids- en welzijnszorg	57	45
-Industrie	45	42
-Onderwijs	56	40
-Verhuur van handel in roerende goederen en zakelijke dienstverlening	49	37
-Vervoer, opslag en communicatie	38	28
-Bouwnijverheid		26
-Reparatie van consumenten artikelen en handel	29	24
-Milieudienstverlening, cultuur, recreatie en overige dienstverlening		39

Type activiteiten

In overeenstemming met voorgaande jaren waren in 2010 vooral fitness activiteiten erg populair (Tabel 3). (Gedeeltelijke) tegemoetkoming in de kosten van fitness buiten het bedrijf steekt er met kop en schouders boven uit. Vergeleken met 2008 (Hildebrandt en Simons, 2009) bieden bedrijven vaker een (gedeeltelijke) tegemoetkoming voor fitness aan en veel minder vaak incompany fitness. Alle andere activiteiten kwamen aanzienlijk minder vaak voor. Dat geldt met name ook voor activiteiten die de werksetting zelf en de werkorganisatie betreffen en onder werktijd plaatsvinden.

Tabel 3: Meest genoemde type beweegactiviteiten uitgesplitst naar bedrijfsgrootte.

Soort activiteit	Grootte bedrijf		
	<i>Klein</i> (%)	<i>Middel</i> (%)	<i>Groot</i> (%)
-(Gedeeltelijke) tegemoetkoming in de kosten van fitness buiten het bedrijf	63	63	65
-Bedrijfsfitness op het bedrijf zelf	14	13	16
-Actie fietsen naar het werk	9	14	9
-Sporttoernooien en sportevenementen (tennis, golf, voetbal, hardlopen e.d.)	3	9	10
-Bedrijfscompetities (bijvoorbeeld tafeltennis, voetbal)	8	7	7
-(Gedeeltelijke) tegemoetkoming in het lidmaatschap van een sportvereniging	4	7	7
-Voorlichtingsprogramma's bewegingsstimulering	7	7	6
-Fitheidstest met individueel beweegadvies	3	7	5
-Hardlopen	2	7	5
-Faciliteiten op het bedrijf (tennistafel, sportveldje)	4	7	4
-Verandering in organisatie werk of inrichting werkplek	1	3	6
-Voorlichtingsprogramma gezonde voeding	5	4	5

Motieven

Net als in voorgaande jaren waren in 2010 vooral het verbeteren van de algemene conditie van de werknemers (20%) en minder verzuimkosten (19%) de meest genoemde redenen om beweegactiviteiten te organiseren. Daarnaast werd ook het motief 'verkleinen gezondheids-ongevallenrisico' (18%) vaak genoemd, hetgeen erop duidt dat ook de zorg voor een goede gezondheid een motief is. De motieven om een bewegingsprogramma aan te bieden leken niet afhankelijk van de bedrijfsgrootte.

De motieven van bedrijven om **geen** beweegactiviteiten te organiseren waren zeer divers, waarbij het belangrijkste motief (door 19% van de bedrijven aangegeven) was dat dit geen bewust beleid was, maar dat er gewoon nog niet over nagedacht was.

(Zie bijlage 1).

Overgewicht

Nog steeds bieden weinig bedrijven programma's aan die specifiek gericht zijn op het terugdringen van overgewicht. In 2010 was slechts 16% van de bedrijven actief op dit terrein, waarbij grotere werkgevers (23%) actiever waren dan de middelgrote (16%) kleine bedrijven (14%). In 2006 en 2008 lag dit percentage op 14.

Conclusie

Na een stabiele periode (1996-2003) en daarna een flinke stijging (2003-2008), blijkt er in 2010 voor het eerst een afname in het percentage bedrijven dat beweegactiviteiten organiseert. Mogelijk heeft de huidige economische situatie zijn weerslag op het leefstijlbeleid binnen bedrijven. Bij de kleine bedrijven is de daling kleiner dan bij de grotere bedrijven, waardoor het verschil tussen de kleine en grote bedrijven kleiner is geworden. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat kleinere bedrijven vaak minder dure vormen van beweegstimulering, zoals bedrijfsfitness op het werk, organiseren, en daardoor ook niet sterk hoeven te bezuinigen op deze activiteiten.

Opvallend is dat de bedrijven nog steeds het meest voor fitness kiezen als vorm van beweegstimulering. Tegemoetkoming in de kosten van fitness buiten het bedrijf is verreweg het populairst. Een tegemoetkoming in de kosten van het lidmaatschap van een sportvereniging is veel minder populair, terwijl een lidmaatschap van een sportvereniging in het algemeen goedkoper zal zijn. Zien bedrijven dit soort faciliteiten toch primair als 'leuke dingen voor de mensen' die vooral 'trendy' moeten

zijn en is (bijvoorbeeld) een sportvereniging daarom minder aantrekkelijk? Of is het meer een automatisme om bij leefstijlbeleid primair aan fitness te denken? In ieder geval lijkt het aangewezen om bedrijven goed voor te lichten over de verschillende mogelijkheden om beweging te stimuleren en het rendement daarvan. Een ruim aanbod heeft ook als voordeel dat de kans dat veel personeelsleden gaan meedoen groter wordt omdat er 'voor elk wat wils' is.

Voor beleidsmakers ligt nu de uitdaging de geconstateerde 'dip' met nieuw dan wel geïntensiveerd beleid om te zetten in een hernieuwde stijging. De noodzaak daartoe is groot, gegeven de grote behoefte van bedrijven aan optimaal en duurzaam inzetbaar personeel en het feit dat een goede gezondheid en fitheid daarvoor een belangrijke randvoorwaarde is.

Literatuur

- Hildebrandt VH, Simons M. Steeds meer bedrijven in beweging. Preventie mei 2009 (3): 6-7.
- Simons M, Verheijden W, Hildebrandt VH. Sporten via het werk raakt in. Arbo 07/08 2007; 34-36
- Hildebrandt VH. Sporten is vooral een aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarde: bewegingsprogramma's: een marginaal verschijnsel? Arbeidsomstandigheden 1997;73 (9):406-408.
- Schoemaker N, Hildebrandt VH. Bewegingsactiviteiten in bedrijven nemen niet toe. TNO, 2004.
- CBS, 2009. www.cbs.nl

Bijlage A: Extra tabellen

Tabel A1: Motieven om beweegactiviteiten te stimuleren (percentage bedrijven)

Motief	%
Verbeteren algemene conditie van de werknemers	20
Minder ziekteverzuim/kosten	19
Verkleinen gezondheids-ongevallenrisico	18
Aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden	4
Goede secundaire arbeidsvoorwaarden	4
Verbetering werksfeer	3
Verhogen productiviteit	2
Verhogen motivatie werknemers	2
Betere communicatie tussen werknemers en/of afdelingen	1
Verbeteren imago bedrijf	1
Betere inzetbaarheid oudere werknemers	0,1
Anders, namelijk.....	27

Tabel A2: Motieven om geen beweegactiviteiten te organiseren (percentage bedrijven)

Motief	%
Dit is geen bewust beleid, maar er is gewoon nog niet over nagedacht	16
Onvoldoende bewegen is de verantwoordelijkheid van de werknemer zelf	9
Het ontbreekt aan financiële middelen	7
Het levert de organisatie niets op	2
Anders, namelijk	19